

Ett möte mellan en misstänkt och en försvarare som ska få ske i enrum får inte övervakas med övervakningskamera

Beslutet i korthet: En person som var misstänkt för ett brott och hade anhållits förvarades i polisarrest. Den misstänkte hade rätt att få träffa sin försvarare. När den misstänkte och försvararen hade ett möte i arresten spelade polisen in mötet med en övervakningskamera som spelade in bild men inte ljud.

När en misstänkt har rätt att träffa sin försvarare ska det enligt en bestämmelse i rättegångsbalken få ske i enrum. I beslutet uttalar JO att denna bestämmelse innebär att ett sådant möte inte får övervakas med övervakningskamera. Enligt JO bör det även gälla om övervakningskameran inte spelar in ljud och oavsett om inspelningen sparas eller raderas.

Polisen kritiseras för att mötet mellan den misstänkte och försvararen som skulle få ske i enrum övervakades med övervakningskamera.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade advokaten AA på att Polismyndigheten hade filmat ett möte mellan henne och en klient som hon var offentlig försvarare för. Klienten var anhållen och förvarades i polisens arrest i Solna. Mötet hölls i ett förhørsrum inför ett kommande förhör.

Utredning

Polismyndigheten (BB) yttrade sig över anmälan efter att ha gett den berörda befattningshavaren samt ledningen för polisområde Stockholm nord och polisregion Stockholm tillfälle att lämna synpunkter. Polismyndigheten lämnade följande bakgrund:

CC greps den 6 juli 2018 som misstänkt för rån. Han fördes till arresten på Solna polisstation och anhölls sedermera.

AA förordnades som offentlig försvarare för CC den 6 juli 2018. Ett förhör var inplanerat senare samma dag. Inför förhöret satt AA och CC i ett av förhørsrummen i arrestlokalen och samtalade. I taket på förhørsrummet fanns en övervakningskamera som spelade in samtalet.

När förhørsledaren kom in i rummet ifrågasatte CC kameraövervakningen. Förhørsledaren har uppgett att hon vid detta tillfälle informerade parterna om att kameran alltid satt där, att den spelar in av säkerhetsskäl samt att den inte tar upp

ljud. Förhørsledaren informerade vidare att frågor om kameraövervakning fick tas med stationsbefälet då hon inte hade möjlighet att stänga av kameran själv. Enligt förhørsledaren bad varken CC eller AA om att få prata med stationsbefälet. Efter detta genomfördes förhöret med CC.

Övervakningskameran tog upp bildinspelning av förhørsrummet. Hela förhørsrummet är synligt genom övervakningskameran. Bildmaterialet sparades i 30 dagar och raderades sedan. Övervakningskameran tog inte upp ljud.

Polismyndigheten redovisade följande rättsliga utgångspunkter:

Enligt 23 § kameraövervakningslagen (2013:460), KÖL, som var tillämplig lagstiftning vid tidpunkten för den anmälda händelsen, fick kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde bedrivas utan samtycke om

1. övervakningen behövdes för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra berättigade ändamål och
2. om övervakningsintresset vägde tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad, med särskilt beaktande av hur övervakningen utfördes, om teknik som främjat skyddet av den enskildes personliga integritet använts och vilket område som övervakats.

En arrestlokal är att anse som en sådan plats dit allmänheten inte har tillträde (jfr Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut från den 9 december 2005, dnr 2112-2005-069125).

Enligt 21 kap. 9 § rättegångsbalken, RB, har den som är gripen, anhållen eller häktad rätt att träffa sin försvarare. Om den misstänkte har rätt att träffa sin försvarare ska det få ske i enrum.

Samtal mellan en misstänkt och dennes försvarare som får ske i enrum får inte avlyssnas eller övervakas (prop. 2015/16:187 s. 23 f.). Rätten till samtal i enrum mellan misstänkta och deras försvarare understryks i Polismyndighetens handbok för arrestverksamheten (PM 2017:63).

Polismyndigheten redovisade följande bedömning:

AA var förordnad som offentlig försvarare åt CC. Då CC satt anhållen har han haft rätt att träffa sin försvarare i enlighet med 21 kap. 9 § RB. Detta medför även att han haft rätt att träffa AA i enrum. Denna rätt är i svensk rätt ovillkorlig och innebär att sådana samtal mellan misstänkt och dennes försvarare inte får avlyssnas eller övervakas.

Vid tidpunkten för den JO-anmälda händelsen bedrevs kameraövervakningen i arrestlokalen, inklusive det förhørsrum i vilket CC och AA genomförde sitt samtal, på Solna polisstation med stöd av 23 § KÖL. Kameraövervakningen syftade till att förebygga, avslöja och utreda brott samt till att förhindra olyckor i arrestlokalen.

Det inträffar flera våldsincidenter och olyckor i Polismyndighetens arrestlokaler varje år. Dessa drabbar såväl personal i arrestlokalerna som frihetsberövade och besökare. Incidenter har skett där försvarare blivit överfallna av sina frihetsberövade klienter i samband med förhör och samtal i enrum. Kameraövervakningen har använts för att förebygga och förhindra denna typ av incidenter samt för bevisföring vid brottsutredningar.

Av utredningen framgår att det aktuella samtalet mellan AA och CC övervakades genom att en övervakningskamera spelade in en bildupptagning av samtalet. Någon ljudinspelning har dock inte skett. Även om övervakningen enbart synes ha motiverats av säkerhetsskäl var den inte förenlig med bestämmelsen i 21 kap. 9 § RB. Polismyndigheten beklagar det inträffade. Sedan händelsen har det införts nya rutiner vid arresten i Solna så att samtal i enrum mellan misstänkta och deras försvarare sker helt oövervakat.

Bedömning

Den som är gripen, anhållen eller häktad har rätt att träffa sin försvarare (21 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken). Rätten att träffa försvararen är utan undantag för den som har en offentlig försvarare. Detsamma gäller för en misstänkt som har en privat försvarare som uppfyller de krav som ställs på en offentlig försvarare. När den misstänkte har rätt att träffa sin försvarare ska det få ske i enrum (21 kap. 9 § andra stycket). Rätten att få träffa försvararen i enrum omfattar också en rätt att få samtala med försvararen på detta sätt (se prop. 2015/16:187 s. 17).

Bestämmelsen i 21 kap. 9 § fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring som trädde i kraft den 27 november 2016, vilken var en del av genomförandet av Europaparlamentets och rådets s.k. försvarardirektiv (2013/48/EU). Att möten mellan misstänkt och försvarare i vissa fall ska få ske i enrum föreskrevs dock i bestämmelsen redan vid rättegångsbalkens tillkomst. Några uttalanden om vad som avsågs med begreppet enrum gjordes dock inte i förarbetena då (se t.ex. NJA II 1943 s. 287). Den närmare innebörden av begreppet har inte heller berörts i praxis (jfr dock JO 2012/13 s. 124, dnr 3551-2011). I propositionen till 2016 års lagändring uttalas emellertid att när ett möte ska få ske i enrum innebär det att det inte får avlyssnas eller övervakas (se a. prop. s. 24).

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att den misstänkte ska få samtala enskilt med sin försvarare och att kontakten mellan dem kan omfattas av konfidentialitet. Enligt min mening medför detta att ett möte mellan den misstänkte och dennes försvarare som ska få ske i enrum, inte får övervakas med övervakningskamera. Detta bör gälla även om övervakningskameran inte spelar in ljud och oavsett om inspelningen sparas eller raderas.

Av utredningen framgår att den person som AA var offentlig försvarare för var anhållen och således hade rätt att få träffa henne i enrum. Det framgår också att mötet mellan dem spelades in med övervakningskamera. Polismyndigheten ska därför kritiseras för det inträffade.

Jag ser positivt på att Polismyndigheten har infört nya rutiner vid arresten i Solna på så sätt att möten i enrum mellan misstänkta och deras försvarare inte längre övervakas.

Ärendet avslutas.